

LA MORT D'UNA DE LES FIGURES FONAMENTALS DE LA POSTGUERRA

Josep Pedreira, poeta i editor

FRANCESC PARCERISAS

En un plafó de suro, a la paret del despatx, hi tinc clavades algunes fotos que em porten records especials: de moments històrics, d'escriptors que aprecio, d'artistes que admiro, o bé de curiositats o fets de família. El suro esdevé una part de la nostra memòria visual i ens recorda allò que ens ha format, allò que hem admirat, allò que hem estat. En una foto en blanc i negre, per exemple, captada a les oficines londinenques de l'editorial Faber & Faber, brinden amb una copa a la mà S. Spender, W.H. Auden, T. Hughes, T.S. Eliot i McNeice: gairebé tota la gran embranzida poètica del segle XX en llengua anglesa. Al costat mateix Borges, Perucho, Cernuda, Matisse, Palau i Fabre... fan també costat a Sam Abrams i el meu fill vora un carretonet amb un test i un llimoner: l'escena és a la casa de Marià Manent a l'Aleixar, en un acte entranyable per un dels paisatges del poeta. Un altre retall és una pàgina del diari *El País*, edició de Catalunya del 26 de maig del 1998; en una imatge del fotògraf Tejederas, davant d'uns vagons de tren, Miquel Martí i Pol apareix acompanyat del seu primer editor, Josep Pedreira.

Pedreira ha estat un home cabdal per a la poesia en llengua catalana. Va iniciar els *Llibres de l'Óssa Menor*, i els *Llibres de les Quatre Estacions* i va editar, quan allò que calia era gust, tremp i valor civil, en edicions de 300 i 400 exemplars les *Antologies poètiques universitàries* i autors com ara Carles Riba, Salvador Espriu, Joan Perucho, Rosa Leveroni, Marià Villangómez i un llarguíssim etcètera. Editava per tres raons: perquè li agradava la poesia, perquè li agradaven els llibres, i perquè creia que calia fer-ho (perquè calia que algú ho fes i, tot i que la seva posició no era gens avantatjosa, no s'hi valia a esperar que ho fes algú altre). Pedreira feia gala dels seus orígens

Pedreira ha estat un home cabdal per a la poesia en llengua catalana. Va iniciar els Llibres de l'Óssa Menor i 'Els Llibres de les Quatre Estacions'

gallecs i va arribar a escriure alguna cosa en gallec, però, bàsicament, va ser un poeta amb arrels salvatianes i espriuanes i de preocupacions civils. Pertanyia a una generació que havia viscut unes il·lusions enormes, de canvi, de revolució, de dignitat, i que havia vist, en plena joventut, com tot s'ensorrava. (No fa gaires anys encara vaig tenir el privilegi de sentir cantar alguns d'aquells antics companys en un dinar de germanor les antigues cançons revolucionàries. No s'havien menjat el món, però no havien perdut la memòria.) Com tants altres en va sortir enfortit en la raó, sense resignació, amb con-

EL POETA I EDITOR JOSEP PEDREIRA, TRASPASSAT RECENTMENT

JORDI GARCIA

fiança en la pròpia dignitat. Era –i ho va ser al llarg de molts anys, com a mínim per a un parell de generacions– un exemple que va esperonar i ajudar directament els escriptors, en especial els poetes joves.

Crec recordar que, potser en els anys de traspàs de l'Óssa Menor a Edicions Proa, hi va haver una expo-

sició a la Sala Gaspar del material publicat per Pedreira, amb originals, notes dels autors, esbossos de les portades. Hi recordo les targetes menudes i la lletra diminuta d'Espriu, i potser el dibuix del seu cosí Francesc Espriu que il·lustrava la portada del primer volum de l'Óssa Menor. ¿Què se'n deu haver fet de tot aquell material? Josep Pedreira va continuar amb *Els Llibres de les Quatre Estacions* i amb alguna *plquette*, i observant el món i la cultura des del seu pis del carrer Vallirana. En tancar la distribuïdora on treballava, Iberamer, crec recordar, va trobar alguns paquets de les seves edicions i els va fer arribar als autors. Una de les *plquettes* era de Joan Brossa, de qui després seguiria de prop els primers volums de difusió comercial (*Poesia rasa*, 1969, i *Poemes de seny i de cabell*, 1977), editats des d'Ariel, quan l'editorial s'havia traslladat a la carretera entre Esplugues i Cornellà. Joan Triadó va dir de Pedreira que era "el mecenes sense mecenatge de la poesia dels altres que tu editaves". Però també va ser el poeta d'*El llibre dels verns* (1985), un text senzill i enyoradís, com ell el volia. I, sobretot, va saber ser, amb una dignitat callada, el referent de molts amants de la poesia i dels llibres ben fets. Un exemple, que perviurà encara que ja no sigui entre nosaltres.

PARLEM-NE

Endreça amb aiguardent gallec

JOAN SOLÀ

Una tarda vagarosa un amic, que es diu Joan, m'ensenyava fotos de la seva darrera caminada pel Camí de Santiago amb un amic seu, Marcel. Han fet aquest camí, o variants, no sap quantes vegades; més en Marcel, que hi ha anat tot sol, amb amics o amb familiars des de ben jove. Ara tots dos tenen qui-sap-quants anys i s'ho prenen més aviat xino-xano. A la darrera foto apareixen un a cada banda de la creu que hi ha al Cap Fisterra (Finisterre): bell record que en Joan volia enviar a l'amic amb una endreça. El va inspirar la primera copeta de l'excel·lent orujo que havia portat d'aquelles terres calitjoses:

A l'heroi de tants Fisterres i Santiagos –jove o gran–. Marcel, per totes les "guerres" que tu i jo hem fet plegats.

Ell mateix ja va veure tot d'una que *guerres* era una rima forçada, malgrat l'heroi: aquelles caminades no són precisament cap combat, sinó resistència, paciència i conversa pacífica i intranscendent. Doncs *serres*: de serres i valls i planes sí que n'havien fressat a desdir. El meu orujo li suggerí alguna altra cosa: que fes el plural *Fisterres*, que alhora rimava més clarament amb *serres*; que tragués el guió final del vers 2 (el punt ja fa el fet) i que arreglés el vers 4, coix i redundant (*tu i jo, plegats*). Segona versió (ja amb *Fisterres* i sense el guió): *Marcel, per totes les serres / i les valls que hem fet plegats*. Millora perceptible. Però la tarda era llarga i el text encara no ens satisfieia, a part que ara jo li deia de substituir l'altre guió per una coma, menys pretensiosa:

A l'heroi de tants Fisterres i Santiagos, jove o gran. Aquí fan cap tantes serres que hem fet junts i valls. Joan.

Bones esmenes. L'aquí insinua més d'una lectura: pot ser Fisterra o la foto mateixa o l'amistat nascuda pels camins i segellada amb la foto; i *fan cap* admet diversos sentits físics ('condueixen', 'acaben', 'formen el cap Fisterra') o poètic ('ens han emmenat'). I ara l'endreça integra l'autor. Però ha desaparegut l'amic, llàstima, i el vers 4 és molt forçat: hi ha un hipèrbaton (*i valls*) i cacofonies (*junts, valls, Joan*). És difícil: ell no es vol quedar només amb les serres, que al Camí de Santiago no n'hi ha precisament gaires. Capgira el vers 4:

... tantes serres / i valls que hem fet junts. Joan. Desapareix l'hipèrbaton però la cacofonia (junts, Joan) ara és pitjor. Sacrifica el ponderatiu de 3: Aquí fan cap valls i serres / que hem fet junts. El teu Joan. Superada la cacofonia. Ara caldria recuperar l'amic que hi havia al vers 3. Amb un parell de copetes més, la musa li suggereix:

A l'heroi de tants Fisterres i Santiagos, jove o gran. Aquí fan cap valls i serres que hem fet junts, Marcel. Joan.

Troballa de gran interès: ara els dos amics queden junts (exactament com a la foto), només separats per un punt (que pot ben ser la creu de la foto). Fosca nit. Vam prendre una altra copa, però la musa ja se'ns adormia i nosaltres també.